

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Енчо Герганов,

почетен професор на Нов български университет,

за научните трудове на доц. д-р Красимира Алексова, представени за участие в конкурса за заемане на академичната длъжност „професор” по професионално направление 2.1. *Филология (Български език – морфология и социолингвистика)*,

обявен в Държавен вестник, брой 64 от 16 август 2016 г., с. 53

за нуждите на Катедрата по български език на Факултета по славянски филологии в СУ „Св. Климент Охридски“

За участието си в конкурса за заемане на академичната длъжност „професор“ доц. д-р Красимира Алексова е представила 35 научни публикации, които се отнасят към две основни направления – морфология (18 публикации) и социолингвистика (17 публикации). Трудовете ѝ се характеризират с оригинални теоретични постановки, продуктивна изследователска методология и научни резултати със значими приноси към морфологията на българския език и към българската социолингвистика. Една от публикациите е монография, друга е студия, а останалите 33 са научни статии. Най-значимият труд, с който доц. Алексова се представя като изследовател с голяма креативност и силно изразен професионализъм при планирането и провеждането на научни изследвания, е монографията „Социолингвистична перцепция, езикови нагласи и социална идентификация по речта. Парадигма, София, 2016“. Това е фундаментален труд по проблемите на социолингвистиката изобщо и по-специално за социалните нагласи към езикови явления, перцепцията на речта в социолингвистична перспектива и социалната идентификация по речта. Особено добре е разработен проблемът за социалните нагласи към не книжовните варианти на социолингвистичните променливи. Доц. Алексова разглежда задълбочено и всеобхватно социалната нагласа като теоретичен конструкт в социалната психология и различните му операционализации до методи на измерването му, които дават възможност да се правят много съдържателни изследвания в различни области. Авторката показва най-вече възможностите за изследване на

социалните нагласи към некнижовните варианти на социолингвистичните маркери. За да се проведе масово проучване на социалните нагласи към 12 социолингвистични променливи, доц. Алексова разработва специализиран инструментариум, включващ въпроси за изследване както на когнитивните аспекти, така и на емоционално-афективните страни на социалните нагласи към тези променливи. С помощта на този въпросник са събрани данни от представителна за страната извадка с обем 2018 анкетирани. Отговорите на анкетираните са подложени на анализ чрез адекватни статистически методи – от методите на описателната статистика до мощните методи на многомерния статистически анализ, какъвто е методът на главните компоненти. Трябва да се подчертае умението на авторката да интерпретира съдържателно резултатите от статистическите анализи в рамките на разгледаните теории и в светлината на социолингвистичните постановки за атитюдите към различни некнижовни варианти на социолингвистичните индикатори. Доц. Алексова проверява статистическите хипотези за връзка между социодемографски фактори и социолингвистични индикатори чрез Хи-квадрат-критерия и коефициентите на Крамер. Например, тя е направила анализ на връзките между факторите „пол“, „възраст“, „степен на завършено образование“, „тип населено място“ и др., от една страна“ и нагласите към некнижовните варианти на социолингвистичните променливи, от друга страна. При този анализ тя разкрива кои връзки са статистически значими според съответните критерии. Тя прилага успешно тези методи на статистическия извод, за да взема научно обосновани решения за връзките и взаимните влияния между социодемографските фактори и нагласите към некнижовните варианти на социолингвистичните променливи. Особено силни са резултатите от факторния анализ на социолингвистичните променливи, изпълнен чрез метода на главните компоненти с варимакс ротация. Като резултат от този многомерен статистически анализ доц. Алексова извлича 10 главни компоненти, които представят латентни променливи, лежащи в основата на многообразието от социолингвистични променливи. Авторката е направила точна и добре аргументирана съдържателна интерпретация на тези фактори, като в семантиката на

названията им включва общите семантични компоненти на променливите с най-високи факторни тегла по тях. Доц. Алексова прави толкова успешна съдържателна интерпретация на получените фактори, защото познава задълбочено и по същество теорията на атитюдите към некнижовните варианти на социолингвистичните променливи, а така също и възможностите на метода на главните компоненти да извлича латентни променливи. Като обобщение към това изключително интересно изследване, представено в разглежданата монография, мога да кажа, че то съдържа безспорни научни приноси към социолингвистиката както по отношение на оригиналните резултати, така и по отношение на използваната изследователска методология. Тъкмо поради това монографията заслужава висока оценка и може да се ситуира сред водещите по степен на оригиналност и значимост научни трудове в съвременното българско езикознание изобщо и в българската социолингвистика по-специално. Монографията е голямо научно постижение на доц. Алексова.

Значими научни приноси съдържа и студията „За маркираността като признаковост (различията в концепциите на Р. Якобсон и Г. Герджиков за граматическите опозиции“ В: „Научни изследвания в памет на Георги Герджиков. София, Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2011, с. 39 – 66“. В тази студия авторката установява разликите при дефинирането на маркираността на фонологично и морфологично равнище. Изяснява причините за различните виждания на Р. Якобсон и неговите последователи, от една страна, и Г. Герджиков, от друга страна, за отношенията в неравноправната корелация на двете езикови равнища. Аргументирано оборва концепцията за съотносимостта между фонемата и морфемата като единици от две езикови равнища и обосновава мнението, че фонемата е по-скоро съотносима към грамемата и семемата. Много добре защитава схващането, че теорията на маркираността все още има важно значение за лингвистиката, като посочва, че голяма част от типологическите изследвания днес се основават на основните ѝ положения.

Приносен характер имат и публикациите по проблемите, свързани с евиденциалността и модалността, с формите, значенията и междукатегориалните връзки в парадигмата на българския глагол и др.

Както е известно, важен индекс за влиянието на научните публикации върху научната общност са броят на цитиранията. Установено е, че трудовете на доц. Алексова са цитирания в 143 публикации у нас и в чужбина. Това е силен показател за интереса на научната общност към нейните изследвания.

Доц. Алексова извършва разнообразна академична преподавателска работа. Разработила е 12 курса за бакалавърска степен и 5 курса за магистърска степен, които продължава да води в СУ „Св. Климент Охридски“. Съавтор и автор е на 20 учебника и учебни помагала. Била е научен ръководител на десет магистърски тези. Три докторантки са разработили докторските си дисертации под нейно научно ръководство.

В заключение ще изразя дълбокото си убеждение, че доц. Красимира Алексова удовлетворява и най-високите изисквания и критерии за получаване на академичната длъжност „професор“.

Въз основа на положителните си оценки за научната и академичната дейност на участничката в конкурса предлагам да се даде академичната длъжност “ПРОФЕСОР” на доц. д-р Красимира Славчева Алексова и призовавам останалите уважаеми членове на научното жури да гласуват за това предложение.

София, 18 декември, 2016 г.

Подпис:

/Проф. Енчо Герганов/